

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, професора Пясковського Вадима Валерійовича на дисертацію Кукос Марини Василівни на тему «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», поданої до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Забезпечення законних прав та інтересів дітей є одним із пріоритетних завдань сучасного суспільства, реалізацією якого переймається весь світ. Це пов'язано з тим, що нові покоління відіграють провідну роль у забезпеченні життєздатності суспільства та його місця в майбутньому. Саме тому, втягнення неповнолітніх у злочинну та іншу антигромадську діяльність порушує суспільні моральні засади розвитку та виховання дітей, згубно впливає на молодь, створює викривлені орієнтири для молодих людей, прищеплює антигромадські ідеї, аморальні погляди та навички і серйозно впливає на рівень злочинності серед неповнолітніх. Особливо небезпечними є дії, спрямовані на втягнення осіб віком до 18 років у злочинні угруповання та вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, а також дії, пов'язані з незаконним виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, перевезенням, пересиланням чи збутом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Кримінальним законодавством України забезпечується охорона нормального розвитку неповнолітніх, зокрема, статтями ч. 2 ст. 307 та ч. 3 ст. 309 встановлюється відповідальність за вчинення вказаних кримінальних правопорушень із залученням неповнолітнього (залучення неповнолітнього означає фактичне втягнення його дорослим шляхом психічного, фізичного впливу або в інший спосіб у незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання з метою збуту, а також незаконний збут наркотичних засобів або психотропних речовин). Саме тому, залучення неповнолітніх до вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 307 та ч. 3 ст. 309 КК України, становлять особливу

суспільну небезпеку. У цьому контексті важливо, щоб правоохоронні органи вживали рішучих заходів для боротьби з цим видом кримінальних правопорушень.

Відповідно до статистичних даних Офісу Генерального прокурора, після повномасштабного вторгнення РФ на територію України спостерігається тенденція до зростання кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених статтею ч. 2 ст. 307 та ч. 3 ст. 309 КК України, вчинених із втягненням неповнолітніх, що викликає стурбованість. Так, якщо впродовж 2021 року було зареєстровано 2207 кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 309 КК України, то у 2022 році цей показник склав 2643 фактів, у 2023 році – 3423 і за перший квартал 2024 року вже – 1032 фактів вчинення. Разом з тим, кількість оголошених підозр та направлених обвинувальних актів до суду протягом зазначених років залишається вкрай низьким. У 2021 році оголошено підозр – 5209, а направлено до суду 1521 кримінальне провадження, у 2022 році – 1699 підозр, та 1480 обвинувальних актів, у 2023 році – 2633 підозр, та 2402 обвинувальних актів, за перший квартал 2024 року – 628 підозр, та 494 обвинувальних актів.

Статистична інформація наочно демонструє неефективність наявних засобів та методів у боротьбі із втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Це збільшує латентність цього правопорушення та перешкоджає проведенню якісного розслідування.

У зв'язку з цим, актуальність теми дисертації М. В. Кукос «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» не викликає сумнівів як у науковому, теоретичному, так і практичному аспектах.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Вивчення дисертації та наукових публікацій автора засвідчують логічність структури дослідження, що надало можливість дисертантці визначити мету,

об'єкт, предмет і завдання роботи та всебічно й повно проаналізувати задекларовану тему.

У роботі використано сукупність загальнонаукових, міждисциплінарних і спеціально-наукових методів пізнання, які дали змогу висвітлити й вирішити низку теоретичних та практичних питань теми дослідження.

Дисертантка проаналізувала значну кількість наукових джерел (285 найменувань), ґрунтовно вивчила роботи інших науковців, що надало можливість вирішити наукову задачу, сформулювати пропозиції та рекомендації з розслідування втручання в діяльність захисника чи представника особи.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації висновків забезпечена емпіричними даними, а саме: систематизовані матеріали офіційної статистичної звітності Офісу Генерального прокурора за період 2020–2024 рр.; результати вивчення матеріалів 124 кримінальних проваджень щодо втягнення неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ч.2 ст. 307, ч. 3 ст. 309 КК України), за 2020–2024 рр.; узагальнені дані анкетувань слідчих, дізнавачів Національної поліції (175 респондентів з міста Києва, Вінницької, Волинської, Житомирської, Київської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької та Чернігівської областей). При дослідженні матеріалів кримінальних проваджень, опрацюванні джерел та визначенні ключових аспектів обраної проблематики авторка спиралася на власний досвід роботи в практичних підрозділах органів досудового розслідування.

Результати наукового дослідження висвітлено в десяти наукових публікаціях, з яких три статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – у виданні, що індексується в міжнародній наукометричній базі даних Web of Science, шість тез наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Отже, дисертація М. В. Кукос «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» виконана на високому науковому рівні.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертація М. В. Кукос є комплексним дослідженням, присвяченим теоретичним та практичним аспектам розслідування втягнення неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

У роботі сформульовано низку результатів і висновків, що були отримані вперше і мають високий ступінь наукової новизни.

Зокрема, вперше сформовано основи позазавидової методики розслідування втягнення неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, яка включає в себе криміналістичну характеристику, організаційні основи початкового етапу розслідування, типові слідчі ситуації та алгоритми їх вирішення, взаємодію слідчого з підрозділами ювенальної превенції, оперативними підрозділами й іншими суб'єктами, організаційно-тактичні аспекти проведення слідчих (розшукових) дій, а також використання спеціальних знань; запропоновано обставини, що підлягають встановленню за кримінальними правопорушеннями, що розглядаються поділити на групи: 1) ті, які передбачені ст. 91 та 485 КПК України; 2) ті, що стосуються підозрюваного у вчиненні втягнення неповнолітніх у такий вид кримінальної протиправної діяльності; 3) ті, що стосуються неповнолітніх, які були втягнені у такі кримінально протиправні дії; обґрунтовано наукові підходи до вирішення проблем процесуальної та непроцесуальної взаємодії слідчого з підрозділами ювенальної превенції та оперативними підрозділами Національної поліції України, психологами, педагогами у кримінальних провадженнях щодо злочинів пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо

наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів за таких обставин: недосягнення шістнадцятирічного віку, розумова відсталість неповнолітньої особи, коли участь педагога, психолога при допиті неповнолітнього обов'язкова.

Удосконалено класифікацію типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування залежно від змісту інформації про подію кримінального правопорушення передбаченого ч. 2 ст. 307, ч. 3 ст. 309 КК України та особу злочинця, зокрема: неповнолітнього затримано «на гарячому» або незабаром після вчинення злочину, визнає свою провину у вчиненому; особу підозрюваного встановлено і він підтверджує втягнення неповнолітнього у злочинні дії; неповнолітнього затримано, визнає свою провину у вчиненому; особу підозрюваного встановлено, але він не підтверджує втягнення неповнолітнього у злочинні дії; наявність ознак або свідків, що вказують на втягнення неповнолітнього до протиправних дій; наявність ознак, що вказують на вчинений злочин, однак особа яка втягнула неповнолітнього не встановлена чи встановлена, але її місцезнаходження невідоме, та неповнолітній відмовляється надавати показання чи його показання суперечать матеріалам кримінального провадження; рекомендації щодо проведення судових експертиз: а) матеріалів речовин та виробів; б) судово-психологічної; в) судово-психіатричної; г) комплексної нарколого-психіатричної; д) комп'ютерно-технічної; е) інших криміналістичних (дактилоскопічна, трасологічна). Виходячи із практики розслідування кримінальних правопорушень вказаної категорії, з метою удосконалення вітчизняного кримінального процесуального законодавства, обґрунтовано внесення доповнення до ч. 2 ст. 242 КПК України сьомим пунктом наступного змісту: віднесення речовин (засобів), препаратів чи рослин до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів.

Також дістали подальший розвиток: наукові положення щодо стану наукової розробленості проблем розслідування втягнення неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх

аналогів; криміналістична характеристика втягнення неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів відповідно до її основних структурних елементів, таких як: предмет посягання; спосіб вчинення злочину, який включає підготовку, безпосереднє вчинення та приховання; слідова картина; особа правопорушника й особа неповнолітнього, втягнутого у незаконні дії; тактичні особливості проведення найбільш важливих для зібрання доказової інформації окремі слідчі (розшукові) дії при розслідуванні втягнення неповнолітніх у незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, до яких віднесено: огляд, обшук (в тому числі особистий обшук), допит (зокрема неповнолітнього, втягнутого у протиправні дії).

Крім зазначеного, у роботі містяться інші положення, висновки та рекомендації, які в сукупності забезпечують цілісність наукової новизни здійсненого дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість отриманих результатів дослідження, сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи М. В. Кукос не викликають суттєвих зауважень. Висновки в дисертації сформульовано відповідно до отриманих результатів, вони мають вагому аргументацію, свідченням чого є використана методологія дослідження, яка ґрунтується на сукупності загальнонаукових, міждисциплінарних і спеціально-наукових методів пізнання.

Обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, також забезпечена емпіричними даними.

Отже, результати дисертації М. В. Кукос, які винесено на захист, є достатньо аргументованими, обґрунтованими, логічними та переконливими, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методології наукової діяльності. Наукові результати й положення, що винесені на захист, отримано завдяки використанню різноманітних методів, таких як теоретичний аналіз і синтез, логіко-юридичний, соціологічний та статистичний методи, а також ґрунтовної емпіричної бази.

Постановка завдань, визначення мети, об'єкта та предмета дослідження є чіткими, зрозумілими й такими, що цілком відповідають загальним вимогам. Завдання наукового пошуку виконано, мети роботи досягнуто.

Отже, поставлені наукові завдання виконано на високому методологічному рівні, а дисертантка опанувала необхідні компетенції для рівня доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі може бути використано у: *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення діяльності підрозділів НП України, які розслідують кримінальні правопорушення, пов'язані з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (акти впровадження: ГСУ НП України № 63789-2024 від 03.05.2024 року; відділу дізнання ГУНП у м. Києві № СЕД – 35546-2024 від 07 травня 2024 року); *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Методика розслідування кримінальних правопорушень», «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків», підготовки навчально-методичних праць (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ № 48-оп від 17 квітня 2024 року); *науково-дослідній діяльності* – для підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або

містить наукову складову (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ № 49-нд від 17 квітня 2024 року).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація М. В. Кукос викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження ступеня доктора філософії. Дисертація містить анотацію, список публікацій, зміст, перелік умовних позначень, вступ, три розділи, які охоплюють дев'ять підрозділів, висновки, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг дисертації – 277 сторінок, з яких обсяг основного тексту – 190 сторінок.

Анотація в стислій формі відображає основні тези дослідження, викладена українською та англійською мовами, доповнена переліком публікацій здобувачки, в яких висвітлено основні результати дослідження.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, охарактеризовано ступінь наукової розробленості, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету дослідження, окреслено поставлені завдання наукового пошуку, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, описано використані методи пізнання, емпіричну базу, аргументовано наукову новизну отриманих результатів, зазначено про особистий внесок здобувачки й інформацію щодо апробації матеріалів дисертації.

У **розділі 1 «Теоретико-правові засади та криміналістична характеристика кримінальних правопорушень, пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів»** здійснено узагальнення змісту дисертаційних та монографічних досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а також досліджень, викладених у посібниках, методичних рекомендаціях й наукових статтях, присвячених розглядуваній авторкою проблематиці. На основі результатів опитування практичних працівників виокремлено пріоритетну тематику подальших наукових розроблень за різними аспектами дисертаційної роботи.

Встановлено, що елементно-компонентний склад криміналістичної

характеристики втягнення неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, являє собою засновану на практиці правоохоронних органів і криміналістичних дослідженнях систему даних, яка включає: предмет посягання; типові способи (способи підготовки, вчинення, приховування); слідову картину; типологічні ознаки особи правопорушника.

З метою удосконалення методики розслідування втягнення неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та уникнення законодавчих колізій запропоновано зміни до ч. 1 ст. 304 КК України «Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність».

Виокремлено криміналістичні ознаки особи, яка втягує неповнолітнього у незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та окреслено його типову характеристику.

У розділі 2 «Початковий етап розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» доведено, що до обставин, які підлягають встановленню на початку досудового розслідування даної категорії злочинів окрім передбачених ст. 91, 485 КПК України, слід віднести також: відомості про особу підозрюваного та неповнолітнього (вік, стан здоров'я, ступінь розвитку, наявність відхилень та інші соціально-психологічні риси, які необхідно врахувати під час досудового розслідування й можливості притягнення до кримінальної відповідальності). У разі встановлення розумових відхилень у неповнолітнього, що не пов'язані із психічною хворобою, варто встановити ступінь усвідомлення ним вчинених протиправних діянь та якого впливу піддавався з боку дорослого (психічного, фізичного, морального, статевого тощо); відношення неповнолітнього до ознак кримінальних діянь; умови життя та виховання неповнолітнього (склад та побутові умови сім'ї, взаємини між дорослими й дітьми, ставлення батьків до виховання, наявність насильства в сімейному оточенні; обстановка в

освітньому закладі або на виробництві; наявність раніше вчинених протиправних дій або схильності до них; групові зв'язки неповнолітнього та ін.); наявність дорослих підбурювачів й інших співучасників (ст. 485 КПК України).

З урахуванням поведінки підозрюваного під час досудового розслідування типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування втягнення неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів поділено на: а) конфліктні – підозрюваний не визнає свою вину у втягненні неповнолітнього до протиправної діяльності (77 %); заперечував свою причетність до вчинення злочину (48 %); не знав про вік неповнолітніх (31 %); б) безконфліктні ситуації – неповнолітнього та підозрюваного затримано, які визнали свою причетність до вчинення протиправних дій (23 %).

Визначено, що від взаємодією слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами при розслідуванні злочинів пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів необхідно розуміти передбачену чинним законодавством та угоджену за часом, місцем і послідовністю проведення системи певних взаємодоповнюючих дій, спрямованих на реалізацію повноважень слідчого з використанням можливостей оперативних підрозділів, органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей, спеціалістів в галузі дитячої, юнацької психології та вікової педагогіки (педагогів, психологів).

Взаємодія слідчого у кримінальних провадженнях щодо втягнення неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів спрямована на виконання таких задач з: а) оперативними працівниками; б) працівниками органів ювенальної превенції; в) психологами, педагогами: для встановлення психологічного контакту при проведенні допиту неповнолітнього, отримання необхідної інформації в рамках кримінального провадження при цьому забезпечуючи

права такої особи; під час допиту у випадках, коли підозрюваний неповнолітній не досяг шістнадцяти років, або якщо неповнолітнього визнано розумово відсталим.

Наголошено на взаємодії слідчих, оперативних підрозділів України з правоохоронними підрозділами іноземних країн та спеціальними міжнародними організаціями, особливо під час встановлення: керівників організованих груп; осіб, які сприяли втягненню неповнолітніх у протиправну діяльність.

У розділі 3 «Проведення окремих слідчих (розшукових) дій під та використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» зазначено, що під час розслідування злочинів, що розглядаються проводились такі першочергові слідчі (розшукові) дії як: 1) огляд (96,7 %); 2) обшук (в тому числі особистий обшук) (74,3 %); 3) допит (98,4 %). Такі показники зумовлені специфікою злочинів, що розглядаються, де основна сукупність доказової інформації – це наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги. Поряд з цим, з'ясовано, що найбільше криміналістично значимої інформації вдалося виявити під час проведення ОМП (86,4% опитаних) та обшуку (62,7%), і трохи менше під час допиту (42,4% опитаних).

Встановлено, що під час розслідування злочинів, що розглядаються проводились такі види огляду: 1) огляд місця події (84,3 % опитаних); 2) огляд речей і документів (68,6 %); 3) огляд приміщення, житла чи іншого володіння особи (34,2 %); 4) огляд транспортних засобів (2,5 %).

На підставі вивчення матеріалів кримінальних проваджень щодо втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, встановлено, що під час проведення обшуку об'єктами пошуку були: наркотики, психотропні речовини, аналоги (100%); предмети і пристосування для їх зберігання, виготовлення, переробки зі слідами наркотиків (посуд, упаковка, ваги тощо) (84%); гроші, цінності,

банківські карточки та інші предмети, придбані шляхом незаконних операцій з наркотиками (54%); документи, які мають значення для провадження (підроблені медичні рецепти, квитанції на відправлення бандеролей, посилок, багажу, різних упаковок, проїзні документи, записи, листи, записні книжки) (43%), телефони, комп'ютерна техніка (39 %).

Ефективними тактичними прийомами допиту при розслідуванні злочинів, що розглядаються визначено такі: 1) підготовка до допиту (100 % опитаних респондентів); 2) встановлення психологічного контакту з допитуваним (ввічливість, тактовність та співчуття, бесіда на сторонню тему; демонстрація слідчим поінформованості; роз'яснення щирого каяття) (91,3 %); 3) викладення показань у формі вільної розповіді (92,6%); 4) постановка запитань (89,4%); 5) пред'явлення доказів (85,2%); 6) актуалізація забутого в пам'яті допитуваного: постановка допитуваному нагадуючих запитань (83,4%); оголошення показань інших осіб (48,7%)); допит на місці події (3,4%); 7) роз'яснення суті наслідків вчиненого злочину (34,2%); 8) переконання у необхідності надання допомоги органам розслідування (79,2%). Серед основних тактичних прийомів допиту неповнолітніх та осіб, які їх втягнули у протиправну діяльність, що розглядається слідчі Національної поліції використовувати такі: 1) встановлення психологічного контакту (98,4% опитаних); 2) маскування мети допиту (35,2%); 3) створення враження поінформованості слідчого (72,3%); 4) актуалізація забутого в пам'яті допитуваного (63,7%); 5) раптовість (78,7%); 6) викриття неправди (89,3%).

Виокремлено основні форми використання спеціальних знань, під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів: 1) процесуальна, яка передбачена КПК України (участь спеціаліста у проведенні слідчих (розшукових) дій (82% опитаних)), проведення експертних досліджень (95 %), отримання письмового пояснення спеціаліста (7 %), відібрання зразків для порівняльного дослідження (9 %);

2) непроцесуальна: консультативна допомога спеціалістів з питань, що потребують спеціальних знань (32 %).

Після кожного розділу й дисертації загалом сформульовано **висновки**, у яких вичерпно висвітлено зміст розглянутих питань. Висновки відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію, мають високий рівень достовірності.

Список використаних джерел охоплює 255 посилань на 33 сторінках.

Зазначене дає підстави стверджувати, що дисертація М. В. Кукос «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» відповідає встановленим вимогам і є завершеною науковою працею, результати якої виконують актуальне наукове завдання – висвітлення проблематики розслідування втручання в діяльність захисника чи представника особи.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження М. В. Кукос може бути рекомендовано для використання в освітньому процесі закладів вищої освіти юридичного профілю, у науково-дослідних розробках наукових установ, під час підготовки наукових публікацій та монографій, планування досліджень за цим напрямом.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи наукову роботу, необхідно спрямувати увагу на деякі дискусійні питання, які потребують, на нашу думку, додаткової аргументації або пояснень під час захисту:

1. В тексті роботи авторкою надаються пропозиції про внесення змін до діючого кримінального та кримінального процесуального законодавства України, однак, на жаль це не знаходить своєї практичної реалізації у вигляді наданих пропозицій щодо внесення змін до КК та КПК України до профільного комітету Верховної Ради України. Пропонується авторці дисертації сформулювати і оформити відповідним чином ці пропозиції та

направити їх до відповідного профільного комітету Верховної Ради України для удосконалення законодавства України.

2. У підрозділі 1.2.1 «Предмет посягання» авторка розглядає предмет протиправного посягання як елемент криміналістичної характеристики розглядуваного кримінального правопорушення. Однак за змістом, на мою думку, М. В. Кукос, виклала кримінально-правову, а не криміналістичну характеристику предмету протиправного посягання. У зв'язку з цим, пропонується під час публічного захисту надати своє бачення зазначеного питання.

Висловлені зауваження є дискусійними, загалом не позначаються на позитивній оцінці дисертації та спрямовані на поглиблення наукової дискусії під час прилюдного захисту.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення як дисертації, так і наукових публікацій автора фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертація М. В. Кукос є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам. Дисертація М. В. Кукос «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з втягненням неповнолітніх у незаконні дії щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що вирізняються новизною, за своїм змістом відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової

установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Марина Василівна Кукос – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, професор**

Вадим ПЯСКОВСЬКИЙ

